

Шыфр: _____

Колькасць балаў: _____

Месца: _____

Зацвярджаю

Намеснік старшыні
арганізацыйнага камітэта
намеснік Міністра адукацыі

Фарыно

2010 года

**III этап XXVII Рэспубліканскай алімпіяды школьнікаў
па беларускай мове і літаратуры**

Комплексная работа па беларускай мове і літаратуры

11 клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

Варыянт 1

Заданне 1. Беларускі мовазнавец Янка Станкевіч настойліва даводзіў, што "парадак літар беларускай кірыліцы павінен быць такі: О, А, Э, Б, Г, І, Х, Д, Е, Ё, Я, ДЗ, ДЖ, З, Ж, І, Й, К, Л, М, Н, Ф, П, Р, С, Ш, Т, В, У, Ў, Ъ, Ц, Ч, Ы, Ю".

Як Вы думаеце, чым можна растлумачыць незвычайны пачатак такога варыянту алфавіта: *О, А, Э...*?

Максімальная колькасць балаў – 4.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Заданне 2. Спалучыце паронімы *заспакаяльны – заспакоены – заспакойлівы* з адпаведнымі ім словамі.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Словы: вестка, дзіця, кроплі, лекі, пакупнік, пасажыр, песня, словы, сродкі, угаворы.	
<i>заспакаяльны</i>	
<i>заспакоены</i>	
<i>заспакойлівы</i>	

Заданне 3. Устанавіце адпаведнасць паміж тэрмінамі, якія прапаноўваліся ў 20-я гг., і іх сучаснымі варыянтамі. Адказ запішыце ў форме літарна-лічбавага спалучэння.

Максімальная колькасць балаў – 3 (0,5 за правільна вызначаную пару).

Тэрмін 20-х гадоў XX ст.	Сучасны адпаведнік тэрміна
А. зельнік	1. гібрыд
Б. мяшанец	2. паразіт
В. прысваенне	3. гербарый
Г. чужаед	4. інтэрмедыя, інтэрлюдыя
Д. паміждзея	5. гармонія
Е. суладжванне	6. асіміляцыя
Правільны адказ:	

Заданне 4. Запішыце значэнне фразеалагізмаў. Укажыце, якія ўяўленні або з'явы рэчаіснасці ляжаць у іх аснове.

Максімальная колькасць балаў – 3 (за значэнне фразеалагізма – 0,5, за тлумачэнне іх паходжання – 0,5).

1) адным мірам мазаны:

---

2) вомегам вылазіць:

---

3) дарогу перабягаць:

Заданне 5. Запоўніце табліцу, указваючы ролю слова **калі** і тып сказаў, у якіх яно ўжываецца.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Сказ	Тып сказа	Роля слова <i>калі</i>
1. У той дзень, калі яны сустрэліся, зацвіла чаромха.		Злучальнае слова
2.	Складаназалежны з даданай дапаўняльнай.	
3. Яму было вядома, калі прывязаць новыя падручнікі		
4.	Складаназалежны з даданай акалічнаснай умовы.	Злучнік.

Заданне 6. Падбярыце кантэкст, у якім слова **так** будзе адпавядаць указанаму значэнню.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Значэнне	Кантэкст, які пацвярджае значэнне
----------	-----------------------------------

1) выражэнне сцвярджэння, згоны:	
2) Выражэнне агульнага значэння неакрэсленасці, незавершанасці думкі:	
3) Выражэнне агульнага значэння роздуму, меркавання:	
4) Выражэнне агульнага значэння радасці, задавальнення:	
5) Выражэнне здзіўлення, абурэння, нязгоды:	

Заданне 7. Адзначце графічна (→), якія з прыведзеных жанраў адпавядаюць афіцыйна-справавому стылю. Адказ растлумачце.

Максімальная колькасць балаў – 5.

канвенцыя	Афіцыйна-справавы стыль	закон
эсэ		фельетон
канспект		акт
заява		рэпартаж
анатацыя		лекцыя
балада		ультыматум
мемарандум		справаздача
хайку		тэзісы
статут		нота
прэс-канферэнцыя		тлумачальная запіска

АБГРУНТАВАННЕ:

Заданне 8. Запоўніце табліцу.

Максімальная колькасць балаў – 9 (1 бал за правільны адказ).

Род літаратуры	Аўтар – творчае імя	Аўтар – сапраўднае імя	Твор	Жанр	Ідэя і яе ўвасабленне	Характэрная цытата – ілюстрацыя з твора
Лірыка		Максім Багдановіч		Філасофская/ патрыятычная лірыка	Ідэя неўміручасці народнага духу, адраджэння роднага краю	
Ліра-эпас	Якуб Колас				Аўтабіяграфічны твор. Шырокае адлюстраванне народнага побыту і прыроды. Філасофская ідэя зямлі і волі.	Мой родны кут, як ты мне мілы!
Драма		Іван Луцэвіч			Пошукі маладым пакаленнем рэальных шляхоў вызвалення Бацькаўшчыны	Сымон: На вялікі сход! Па Бацькаўшчыну!!!

Заданне 9. Адзначце «лішняяе» ў прыведзеным пераліку. Выбар растлумачце.

Максімальная колькасць балаў – 2.

“Дзікае паляванне караля Стаха”, “Бандароўна”, “Люцыян Таполя”, “Пошукі будучыні”, “Будзем сеяць, беларусы!”, “Кветка пажоўкляя”, “Гандлярка і паэт”.

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: _____

АБГРУНТАВАННЕ: _____

Заданне 10. Устаўце прапушчаныя словы. Запішыце назву твора, псеўданім і сапраўднае імя аўтара, час напісання твора.

Максімальная колькасць балаў – 9 (1 бал за кожны правільны адказ).

З легендаў і казак былых пакаленняў,
 З калосся _____ жытоў і пшаніц,
 З сузор’яў і сонечных цёплых праменняў,
 З грэмучага зьяння бурлівых крыніц,

З птушынага шчэбету, шуму дубровы,
І з гора, і з радасці, і з усяго
Таго, што лягло назаўсёды ў аснову
Святыні народа, бясмерця яго, –
Ты выткана, дзіўная родная мова.

Няма на зямлі таго шчасця і гора,
Якога б ты нам перадаць не магла.
Няма такіх _____, глыбокага мора
І гор, праз якія б ты не правяла
Мяне на радзіму, туды, дзе сягоння
Стаіць акрываўлены вораг з пятлёй
Над спаленай хатай, над родным загонам,
Над _____ і над песняй маёй, –
Над тым, што было і што век будзе вольным.

Народ пранясе цябе, родная мова,
Святлом _____ у сэрцы сваім
Праз цемру і годы змаганняў суровых.
Калі ж ападзе і развеецца дым
І нівы васкросшыя закаласяцца, –
Ізноў прашуміш ты вясновым дажджом,
Ізноў зазвініш ты у кожнай у хаце,
_____ дасі іх сярэбраны гром
І вусны расквеціш усмешкай дзіцяці.

НАЗВА ТВОРА: _____

ПСЕЎДАНЫМ: _____

САПРАЎДНАЕ ІМЯ АЎТАРА: _____

ЧАС НАПІСАННЯ ТВОРА: _____